



## Voel je thuis op straat

Onderzoek naar kindvriendelijkheid en bewoners-  
betrokkenheid in de wijk Fort-Zeekant in Bergen op Zoom

Nanne Boonstra,  
Rianne Verwijs  
Ron van Wonderen

April 2009

## *Inhoud*

<b>1 Samenvatting en conclusies</b>	<b>5</b>
<b>2 Inleiding</b>	<b>13</b>
<b>3 Resultaten volwassen bewoners</b>	<b>19</b>
3.1. Oordeel bewoners over Thuis op het Plein	19
3.2. Oordeel bewoners over straat en buurt	20
3.3. Oordeel bewoners over schoon, heel en veilig	21
3.4. Sociale cohesie in Fort-Zeekant	22
3.5. Kindvriendelijkheid	24
<b>4 Resultaten kinderen</b>	<b>29</b>
<b>5 Resultaten jongeren</b>	<b>37</b>
<b>Bijlage</b>	<b>41</b>
<b>Colofon</b>	

## *1 Samenvatting en conclusies*

De gemeente Bergen op Zoom heeft Traverse gevraagd om Thuis op Straat (TOS) opdracht te geven tot het realiseren van activiteiten in de wijk Fort-Zeekant. Onderdeel van de TOS-werkwijze is een analyse van de lokale situatie in samenwerking met bewoners en instellingen; een nulmeting in de vorm van een enquête onder kinderen, jongeren en bewoners maakt deel uit van deze analyse. TOS formuleert het plan van aanpak voor de wijk mede op de resultaten van de nulmeting. De nulmeting heeft plaatsgevonden op het moment dat er reeds een aantal maanden (april 2008) activiteiten zijn aangeboden. Deze rapportage heeft betrekking op die nulmeting.

### *1.1. Resultaten bewoners<sup>1</sup>*

#### **Oordeel bewoners over Thuis op Straat**

In Fort-Zeekant zijn in totaal 115 bewoners geïnterviewd. Van de bevroegde bewoners kennen 25 bewoners (23%) TOS, waarvan 14 bewoners (13%) ook weten wat TOS doet. Ruim de helft van de bewoners is niet bekend met TOS. Ongeveer de helft van deze bewoners is van mening dat kinderen door TOS vaker, leuker en veiliger buiten spelen.

Aan bewoners die over TOS hebben gehoord én weten wat TOS doet, is gevraagd om suggesties hoe TOS haar activiteiten kan verbeteren. Vooral het meer richten op de kleinere kinderen via betere speeltoestellen, bankjes en activiteiten en het beter begeleiden van jongeren vanuit de eigen cultuur worden genoemd. Ook bewoners die niet bekend waren met TOS is (na uitleg door de enquêteur) gevraagd om suggesties. Door deze bewoners worden genoemd: het aanbieden van meer activiteiten waar samenwerking een grote rol speelt en activiteiten specifiek gericht op allochtone jongeren. Opvallend bij de suggesties van de bewoners, is het feit dat relatief vaak zaken genoemd worden die te maken hebben met allochtone kinderen en jongeren.

#### **Oordeel bewoners over straat en buurt**

Gevraagd naar een algemeen rapportcijfer geven de meeste bewoners van Fort-Zeekant hun buurt een voldoende: gemiddeld een 6,7 voor de buurt waarin men woont. Desondanks willen de bewoners wel dat een aantal zaken in hun straat worden verbeterd. In de eerste plaats vinden de bewoners dat er minder asociaal gedrag op de pleinen gerealiseerd moet worden.

---

1 In de paragraaf 'Inleiding' in hoofdstuk 2 is aangegeven in welke straten de respondenten wonen.

Daarnaast wensen de bewoners minder overlast van jongeren en tieners. In mindere mate worden ook genoemd: meer en betere speelplekken, betere verhoudingen tussen jongeren en ouderen en meer contact tussen buurtbewoners.

Relatief veel bewoners geven verder via een open antwoordoptie aan dat er minder drugsoverlast (drugstoeristen, dealers) en verkeersoverlast ('sluiproutes', parkeerproblematiek) dient te komen. Bovendien is een betere omgang tussen de verschillende etnische groepen in de buurt (toestroom Polen en omgang autochtonen en allochtonen) wenselijk. Ook wensen de bewoners minder overlast van zwervers/daklozen.

Eén op de vier bewoners zou willen verhuizen wanneer dit zou kunnen; de voornaamste redenen daarvoor zijn privéredenen of de sfeer in de buurt.

### **Oordeel bewoners over schoon, heel en veilig**

Ongeveer de helft van de bewoners is van mening dat hun buurt *onvoldoende* wordt schoongehouden. Overdag voelt ruim driekwart van de inwoners zich op straat zelden of nooit onveilig. Daarentegen voelt in de avonduren bijna 60% van de bewoners zich soms of vaak onveilig.

### **Sociale cohesie**

Bewoners konden voor een aantal stellingen met betrekking tot sociale cohesie aangeven in welke mate ze het hier mee eens waren. Opvallend was dat bij een aantal vragen relatief vaak is gekozen voor de categorie 'eens noch oneens'. Zo heeft meer dan de helft van de bevroegde bewoners geen mening over de stelling dat de buurt gezellig en saamhorig is en heeft 42% geen mening over de mate van onderling contact in de buurt.

In Fort-Zeekant zijn de burens meestal bereid te helpen als iemand hulp nodig heeft en durft ruim drie op de vier bewoners tijdens vakantie de sleutel bij de burens achter te laten. Het merendeel van de bewoners voelt zich verantwoordelijk voor de leefbaarheid in de buurt en voelt zich thuis bij de menschen die in de buurt wonen.

Iets minder dan de helft van de bewoners geeft aan evenveel vertrouwen te hebben in buurtgenoten afkomstig uit een andere cultuur dan de eigen cultuur.

Ongeveer een derde van de bewoners geeft aan over sommige bevolkingsgroepen in de buurt niet positief te denken; ruim een op de vijf bewoners vindt dat menschen uit verschillende bevolkingsgroepen uit de buurt niet goed met elkaar omgaan. Een kwart van de bewoners geeft aan soms spanningen te voelen met bewoners afkomstig uit andere bevolkingsgroepen.

Wanneer gevraagd naar contacten in de buurt, blijkt dat ruim een derde van de bewoners (heel) veel contact heeft met burens. Ongeveer een derde van de bewoners geeft aan (heel) weinig contacten met andere buurtbewoners en kennissen in de buurt te hebben.

Voor wat betreft inzet voor de buurt valt op dat de meerderheid van de bewoners in het afgelopen jaar zich niet actief heeft ingezet voor de eigen buurt, zoals samenwerken met andere buurtbewoners of het meehelpen aan een activiteit. Relatief weinig bewoners zouden zich bovendien in de toekomst in willen zetten om het samenleven in de buurt te verbeteren. Opvallend hierbij is dat bijna de helft van de bewoners geen mening heeft met betrekking tot deze stelling. Echter, wanneer iets zou worden georganiseerd in de buurt geeft de helft van de bewoners aan hierbij aanwezig te willen zijn.

## Kindvriendelijkheid

### *Veiligheid voor de kinderen*

Ongeveer de helft van de bewoners van Fort-Zeekant is van mening dat er voldoende plekken zijn voor kinderen en jongeren om veilig buiten te kunnen spelen. Daarentegen vindt 30% van de bewoners dat er *onvoldoende* veilige speelplekken in de buurt zijn. Volgens 31% van de bewoners durven kinderen soms of vaak niet buiten te spelen uit angst voor oudere kinderen, tegenover 13% dat aangeeft dat kinderen soms of vaak bang zijn om buiten te spelen uit angst voor volwassenen.

Aan de bewoners is de vraag voorgelegd wat er in de buurt moet veranderen zodat het veiliger wordt om buiten te spelen. Volgens de bewoners wordt het veiliger om buiten te spelen zodra er meer en strengere politiecontroles worden uitgevoerd en er minder hangjongeren zijn. Daarnaast worden ook meer en betere speelplekken voor kinderen, een betere verlichting op straat en in portieken en een verbetering van de buurt op het gebied van schoon en heel genoemd.

Aan de hand van een open antwoordcategorie hebben de bewoners ook andere verbeterpunten aangegeven. Vooral genoemd zijn: vermindering van drugstoerisme en drugsoverlast, verbetering verkeersveiligheid, vermindering parkeerproblematiek en een grotere betrokkenheid en verantwoordelijkheid van ouders bij het gedrag van hun kinderen. Ook wil men meer toezicht van politie en meer betrokkenheid van de gemeente.

### *Voorzieningen*

De bewoners is gevraagd of in de buurt voldoende voorzieningen aanwezig zijn voor jongens en voor meisjes. Ongeveer een derde van de bewoners vindt dat er voldoende voorzieningen zijn voor zowel jongens als meisjes onder de 12 jaar. De bewoners geven echter vaker aan dat er voor jongens en meisjes van 13 tot 19 jaar onvoldoende voorzieningen zijn (resp. 45% en 46% van de bewoners).

Aan de bewoners is vervolgens de vraag gesteld 'wat zou er in de buurt moeten komen voor jongeren?' Het meest gewenst blijken een jongerencentrum en meer activiteiten voor jongeren te zijn. Uit de open antwoordmogelijkheid blijkt dat er behoefte lijkt te bestaan aan het opknappen van de buurt en het betrekken van jongeren bij activiteiten. Verder vindt een aantal bewoners dat er al voldoende activiteiten zijn.

### *Omgang tussen de kinderen/jongeren onderling*

Op de vraag 'Vindt u dat kinderen en jongeren in de buurt over het algemeen goed met elkaar omgaan' antwoordt 45% van de bewoners met 'meestal goed'.

### **Overlast door jongeren**

In hun buurt ondervindt 38% van de bewoners soms last en 14% vaak last van jongeren. Vervolgens is gevraagd wat voor last men heeft van jongeren. De bewoners noemen in dit verband vooral geluidsoverlast, asociaal gedrag en vandalisme. Uit de open antwoordmogelijkheid bij de categorie 'anders' blijkt vooral dat men last heeft van zwerfvuil op straat en vuurwerkoverlast.

Van de bewoners zegt 59% jongeren aan te spreken op ongewenst gedrag. De ervaringen van bewoners bij het aanspreken van de jongeren zijn wisselend: 38% geeft aan dat de jongeren wel luisteren, maar vervolgens hun gedrag niet aanpassen, tegenover 29% dat zegt dat jongeren wel hun gedrag aanpassen. Ruim een kwart van de bewoners geeft aan dat de jongeren niet voor rede vatbaar zijn.

Bewoners geven bij de open antwoordmogelijkheid vooral aan dat het wisselt per situatie wat hun ervaringen zijn, dat het zinloos zal zijn (de jongeren zijn niet onder de indruk) en dat ze bang zijn voor repercussies (brutaal gedrag, geweld, vernielingen aan het huis of de auto).

## 1.2. Resultaten kinderen

### Oordeel kinderen over huis, straat, buurt en voorzieningen

Op basis van ingevulde straatnamen en postcodes is vastgesteld dat van de 109 bevroegde kinderen 58 kinderen woonachtig zijn in Fort-Zeekant. De meeste kinderen die niet in Fort-Zeekant wonen komen uit het centrum of andere direct aangrenzende buurten.

De meeste kinderen uit Fort-Zeekant geven hun huis, school, winkels, buurthuis/wijkcentrum en het openbaar vervoer een ruime voldoende (gemiddelden tussen de acht en de tien). De straat waarin men woont, de buurt, de speelplaatsen en de speeltuin daarentegen worden iets lager, maar nog steeds ruim voldoende beoordeeld met gemiddelden tussen de zeven en de acht. Meisjes oordelen positiever over alle onderdelen, met uitzondering van hun huis en school. Allochtone kinderen oordelen positiever over alle onderdelen behalve het openbaar vervoer.

### Speelgedrag

#### *Frequentie buiten spelen*

Van de kinderen in Fort-Zeekant speelt 24% iedere dag buiten; 52% van de kinderen speelt een paar keer per week buiten. Autochtone kinderen spelen frequenter buiten dan allochtone kinderen.

Op de vraag 'hoe leuk is het om na schooltijd buiten te spelen' antwoorden de meeste kinderen (86%) dat ze dit leuk of heel leuk vinden (jongens iets vaker dan meisjes). Ook het 'thuis spelen' vinden bijna alle kinderen leuk (93%) (autochtone kinderen vaker dan allochtone kinderen). Van de kinderen in Fort-Zeekant moet iets minder dan de helft vaak toestemming vragen om buiten te mogen spelen, tegenover 41% die dit soms moet vragen.

#### *Waar spelen kinderen?*

Kinderen spelen op een groot aantal plekken, zowel in een speeltuin, in de eigen straat, achter het huis of op een plein in de buurt. Van de kinderen in Fort-Zeekant zijn het vooral de meisjes die zorgen voor het hoge percentage spelen in een speeltuin; maar liefst 41% van de meisjes, tegenover 10% van de jongens. Bijna een derde van de kinderen (31%) speelt in de straat voor het huis, achter het huis en op een plein in de buurt. Voor deze drie locaties geldt dat ze allemaal vaker worden genoemd door meisjes dan door jongens. Qua etniciteit

bestaat er alleen bij spelen op een plein een opvallend verschil: allochtone kinderen spelen vaker op een plein dan autochtonen.

Uit de open vraag 'waar anders speel je' is door relatief veel kinderen een antwoord gegeven, vooral door autochtone jongens. Kinderen geven vaak aan te spelen bij het voetbalveldje, in de gehele buurt, bij anderen in de buurt of wisselend ('overall en nergens').

Op de vraag *waarom* ze op deze plekken spelen antwoorden de meeste kinderen met 'daar spelen mijn vrienden', 'omdat het daar leuk is', 'omdat daar meer kinderen/vriendjes zijn', voor de afwisseling of omdat het daar beter spelen is (meer ruimte, betere voorzieningen).

#### *Lidmaatschap sportvereniging*

Aan de kinderen is gevraagd of ze lid zijn van een sportvereniging. Twee op de drie kinderen uit Fort-Zeekant is inderdaad lid van een sportvereniging. Uitgesplitst naar etniciteit blijkt dat autochtone kinderen opvallend vaker lid zijn van een sportvereniging dan allochtone kinderen (83% versus 53%).

#### *Omgang tussen kinderen?*

De manier waarop kinderen met elkaar omgaan is gemeten met drie vragen: spelen kinderen leuk met elkaar, maken kinderen vaak ruzie met elkaar en kennen kinderen elkaar in de eigen straat. Uit de resultaten blijkt dat kinderen uit een straat elkaar over het algemeen kennen en dat de kinderen meestal leuk met elkaar spelen. Tegelijkertijd geeft 41% van de kinderen woonachtig in Fort-Zeekant aan dat de kinderen in de straat vaak ruzie met elkaar maken.

Uitgesplitst naar sekse blijkt dat meisjes vaker dan jongens aangeven de meeste kinderen in de straat te kennen (82% versus 64%), alsmede dat kinderen in de straat leuk met elkaar spelen (76% van de meisjes tegenover 63% van de jongens). Verder geven jongens vaker aan dan meisjes dat er vaak ruzie wordt gemaakt door de kinderen uit de straat

#### *Wat moet er verbeteren om fijner buiten te kunnen spelen?*

Om in de buurt fijner buiten te kunnen spelen noemen kinderen 'minder vuil op straat', 'het organiseren van meer sport- en spelactiviteiten' (meisjes vaker dan jongens), en 'betere speeltoestellen' (meisjes vaker dan jongens). Verder worden 'meer veiligheid' (meisjes vaker dan jongens) en 'meer andere kinderen die buiten spelen' (jongens vaker dan meisjes) aangegeven door de kinderen in Fort-Zeekant.

Uitsplitsing naar etniciteit laat zien dat allochtone kinderen vrijwel alle onderdelen vaker noemen dan de autochtone kinderen; vooral 'meer veiligheid' en het organiseren van meer sport- en spelactiviteiten worden vaker genoemd.

De kinderen konden aan de hand van een open vraag zelf suggesties doen voor gewenste verbetering om beter te kunnen spelen. Opvallend is dat een aantal kinderen aangeeft niet meer wil worden lastiggevallen/gepest door Turkse en Marokkaanse kinderen of jongeren uit de buurt. Daarnaast is ook genoemd: meer voetbalvelden, minder auto's op straat en een schonere speeltuin.

### **Veiligheid op straat**

Aan de kinderen is gevraagd of ze zich wel eens onveilig voelen op straat. Dit blijkt regelmatig voor te komen. Zo voelt 63% van de kinderen in Fort-Zeekant zich soms onveilig en 14% zich vaak onveilig door oudere kinderen. De helft van de kinderen voelt zich vervolgens soms onveilig en 9% voelt zich vaak onveilig door andere kinderen van dezelfde leeftijd. Daarnaast geeft 48% van de kinderen aan zich soms en 14% vaak op straat onveilig te voelen door volwassenen.

Opvallend is dat jongens vaker aangeven soms bang te zijn voor oudere kinderen. Verder blijkt dat met name meisjes (namelijk 50%) zich soms onveilig voelen door volwassenen. Uitsplitsend naar etnische herkomst valt op dat autochtone kinderen vaker aangeven zich vaak onveilig te voelen door oudere kinderen.

### **Schoon en heel**

De pleinen, velden of straten waar kinderen spelen zijn soms vies volgens ongeveer de helft van de kinderen; 29% van de kinderen vindt deze locaties meestal vies. Daarnaast vinden de meeste kinderen in Fort-Zeekant dat hun buurt redelijk wordt schoon gehouden. Van de kinderen in Fort-Zeekant vindt 35% dat de pleintjes in de buurt goed of heel goed zijn ingericht om te sporten; 26% van de kinderen oordeelt hierover ronduit negatief.

De speeltoestellen op de plaatsen waar de kinderen spelen zijn volgens zeven op de tien kinderen meestal heel. Daarentegen geeft een kwart van de kinderen aan dat de speeltoestellen soms kapot zijn; volgens 5% van de kinderen zijn de speeltoestellen vaak kapot.

## *1.3. Resultaten jongeren*

### *Waarom zijn de jongeren in Fort-Zeekant?*

Op straat zijn in totaal 54 jongeren geïnterviewd, waarvan 31 jongens en 19 meisjes. Het relatief beperkte aantal jongeren dat is bevestigd maakt dat de resultaten voor deze groep moeten worden geïnterpreteerd als indicatief. Mede door de open vragen zijn de antwoorden van de jongeren echter wel heel informatief. De geïnterviewde jongeren hebben diverse etnische achtergronden en ze volgen vrijwel allemaal een opleiding. De meeste jongeren wonen zelf in Fort-Zeekant. Door de enquêteurs is ingeschat om wat voor jongeren het gaat (ook combinaties waren mogelijk): 29 scholieren, 3 hangjongeren, 7 passanten, 5 jongeren zowel scholier als hangjongere, 8 jongeren zowel scholier als passant (2 onbekend). De jongeren is gevraagd waarom ze nu buiten zijn. Het meest gegeven antwoord is 'voor de gezelligheid' door 32 van de jongeren. De jongeren geven verder als antwoorden: 'om vrienden te ontmoeten', om te voetballen en vanwege het buurthuis.

### *Afspreekplekken en activiteiten*

Alle geïnterviewde jongeren ontmoeten hun vrienden vaak op straten en pleinen in Fort-Zeekant, met name op het Lourdesplein en het veld bij de Nettorama-supermarkt. Op deze plekken gaan de jongeren hoofdzakelijk om met hun vrienden. De meeste jongeren brengen een paar uur of minder door op straat in Fort-Zeekant. Zestien jongeren brengen hier minimaal een dagdeel door.



### *Gebruik van voorzieningen*

Aan de jongeren is de vraag voorgelegd van welke voorzieningen ze in Fort-Zeekant gebruik maken. Relatief veel jongeren geven aan gebruik te maken van het buurthuis (35 jongeren) en van de winkels (11). De jongeren geven verder aan gebruik te maken van de voetbalveldjes, de banken, de baskets, de speeltuin en van de pleinen.

Bovendien is de jongeren gevraagd of ze ideeën hebben voor leuke activiteiten in het centrum. Relatief veel jongeren (27) willen dat er meer sportactiviteiten worden georganiseerd, en dan met name (zaal)voetbal. Ook worden spelactiviteiten door 16 jongeren genoemd. De organisatie van kunst-, muziek- en culturele activiteiten worden door een enkeling genoemd. Als bovengenoemde activiteiten worden georganiseerd dan willen de meeste jongeren daar zeker aan meedoen. Het tijdstip waarop de jongeren willen deelnemen aan de activiteiten is met name in het weekend, in de middag na schooltijd, of in de avonden.

### *Overlast door jongeren*

Om vast te kunnen stellen wat bij jongeren het besef is van de overlast die zij kunnen veroorzaken bij andere mensen, zijn over dit onderwerp enkele vragen gesteld. De eerste vraag luidde: 'Wat denk jij dat door andere mensen in het centrum als jongerenoverlast wordt ervaren?' Het rondhangen van jongeren in groepjes, geluidsoverlast door jongeren en in mindere mate het lastigvallen van passanten wordt door de jongeren als overlastgevend voor andere mensen beschouwd.

Vervolgens is gevraagd wat de jongeren *zélf* als overlastgevend voor andere mensen beschouwen. Jongeren *zélf* beschouwen het rondhangen in groepjes niet als overlastgevend. Daarentegen beschouwen de jongeren geluidsoverlast en asociaal gedrag juist *wél* als overlastgevend. Overigens vindt de meerderheid van de geïnterviewde jongeren dat de overlast van jongeren in Fort-Zeekant wel meevalt.

### *Veiligheid voor de jongeren*

Van de geïnterviewde jongeren in Fort-Zeekant voelen zeven jongeren zich vaak en tien zich soms onveilig. De meerderheid echter (33 jongeren) voelt zich nooit onveilig.

### *Lidmaatschap sportvereniging*

Van de geïnterviewde jongeren in Fort-Zeekant zijn 25 jongeren lid van een sportvereniging, tegenover eveneens 25 jongeren die geen lid zijn (4 onbekend).

### *Thuis op Straat*

In Fort-Zeekant hebben maar liefst 47 jongeren wel eens gehoord van Thuis op Straat én weten wat ze doen. Nog eens drie jongeren hebben wel eens gehoord van Thuis op Straat én weten *niet* wat ze doen. De overige twee jongeren hebben nog nooit gehoord van Thuis op Straat (twee onbekend).

De jongeren die weten wat Thuis op Straat doet zijn zonder uitzondering positief over TOS: de jongeren vinden dat Thuis op Straat goed en nuttig bezig is en ze vinden het goed dat Thuis op Straat activiteiten organiseert. De jongeren is tevens gevraagd naar suggesties hoe Thuis op Straat haar activiteiten kan verbeteren. Sommige jongeren zouden graag meer activiteiten zien (zoals voetbal), daarentegen vindt een ander deel dat er al voldoende wordt gedaan door TOS.

#### 1.4. *Conclusies*

Kinderen spelen graag buiten, het liefst op plekken waar het gezellig is en waar hun vrienden ook spelen. Voor wat betreft activiteiten geeft een deel van de bewoners en jongeren aan dat er al voldoende activiteiten zijn voor de kinderen. De activiteiten waar wel behoefte aan lijkt te bestaan, zijn sport- en spelactiviteiten. Bovendien zijn speelvoorzieningen soms vies en de pleintjes soms slecht ingericht op sport en spel. Flink wat kinderen (jongens en meisjes) geven aan dat ze buiten wel eens bang zijn voor oudere kinderen en volwassenen, sommigen van hen durven uit angst daarom niet buiten te spelen. Hier ligt kortom een taak voor TOS.

Verder blijken er spanningen te bestaan tussen bewoners van verschillende bevolkingsgroepen. Zo wordt er overlast ervaren van allochtone jongeren die rondhangen of die (autochtone) kinderen intimideren. Tevens is er weinig saamhorigheid en blijkt een deel van de bewoners niet positief te denken over andere bevolkingsgroepen. Ook is er weinig animo onder de bewoners om zich in te zetten voor de buurt.

Uit de bovenstaande conclusies zien we concrete handvatten waar TOS mee aan de slag kan gaan: het organiseren van activiteiten specifiek gericht op het verbeteren van de verhoudingen tussen de autochtone en allochtone bewoners in de buurt, zoals activiteiten voor kinderen waarbij samenwerking vereist is en waar tevens de ouders bij betrokken worden. Een grote kans ligt bij het creëren van meer betrokkenheid bij de buurt en het vergroten van onderling contact en begrip tussen de verschillende aanwezige bevolkingsgroepen. Het betrekken van meer meisjes en het verhogen van het aantal leden van sportverenigingen onder allochtone kinderen kunnen hierbij doelen op zich zijn.

Verder kan TOS een rol spelen bij het toezien op het schoon en heel houden van de speelvoorzieningen en het aanspreken van kinderen en jongeren die overlast veroorzaken.

TOS moeten zich blijven richten op het verbeteren van de onderlinge contacten tussen alle bewoners in de buurt. De activiteiten die ze organiseren in de wijk dienen een middel te zijn tot meer actieve bewonersbetrokkenheid, interetnisch contact en binding tussen jong en oud.

TOS heeft geen monopolie op de leefbaarheid en veiligheid in de buurt. Om hun doelen te realiseren is goede samenwerking en afstemming met andere partijen in de wijk van groot belang. Samenwerking met de basisscholen, de wijkagent, de bewonersvereniging, de woningcorporatie en het opbouwwerk liggen erg voor de hand. Bij voorkeur maken de activiteiten deel uit van een integrale aanpak.

## *Colofon*

Opdrachtgever/Financier	Stichting Thuis op Straat
Auteurs	Drs. N.G.J. Boonstra Drs. L.M. Verwijs Drs. R. van Wonderen
Eindredactie	Ida Linse
Omslag	Grafitall, Valkenswaard
Uitgave	Verwey-Jonker Instituut Kromme Nieuwegracht 6 3512 HG Utrecht telefoon 030-2300799 telefax 030-2300683 e-mail <a href="mailto:secr@verwey-jonker.nl">secr@verwey-jonker.nl</a> website <a href="http://www.verwey-jonker.nl">www.verwey-jonker.nl</a>

### **De publicatie**

De publicatie kan gedownload en/of besteld worden via onze website:  
<http://www.verwey-jonker.nl>. Behalve via deze site kunt u producten bestellen  
door te mailen naar [verwey-jonker@adrepak.nl](mailto:verwey-jonker@adrepak.nl) of faxen naar 070-359 07 01, onder  
vermelding van de titel van de publicatie, uw naam, factuuradres en afleveradres

ISBN 978-90-5830-317-2

© Verwey-Jonker Instituut, Utrecht 2009

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het Verwey-Jonker Instituut.

Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

The copyright of this publication rests with the Verwey-Jonker Institute.

Partial reproduction is allowed, on condition that the source is mentioned.